

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

VII. évfolyam.

2. szám.

Kolozsvár, Február. 1888.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A fényképészet aethetikája.

Irta: Dr. Sárffy Aladár.

(Folytatás.)

VIII.

A fényképészeti állításról részletesen.

Oly sokszor emlegettük már a fényképészeti állítás fontosságát, főleg midőn az aethetikai érzékre hivatkoztunk, hogy az olvasó bizonyára a legmelegebb érdeklődéssel fog ide vágó fejtegetéseinkbe belemélyedni. Pedig nagyon esalódní fognak azok, kik valamely magasabb és a közönséges mindennapi élet körén túl szárnyaló aethetikai elveket várnak s a kik azt hiszik, hogy idealis világ lesz az, melyben mi kalandozni fogunk. A mi iparművészetünknek legveszedelmesebb ellensége az idealisálás, mihelyt nagyon elhagyja a szilárd alapot és a tulcsapongó phantasia szárnyain eszményi világban kalandozik. Az illető helyen megemlékeztünk az eszményítésről is és midőn kijelöltük határait, végre is abban nyugodtunk meg, hogy nekünk sokkal szükségesebb a realis élet felé való hajlás, mint az idealis világban való elmerülés. Éppen ez oknál fogva a fényképészeti állítás szívesebben időzik a mindennapi és gyakorlati élet mezejének egyszerű, de természetes virágai, mint a pálmák és déli növények közt, hisz ezekből az igénytelen mezei virágokból is lehet oly ünnepi koszorút fenni, melylyel kedveseinket földiszítjuk, mint az angol park virágaiból.

A természetesség hű visszaadása, az egyszerű és keresetlen állás, a feltűnni nem vágyó megjelenés éppen oly szép, mint a csendes természet egyszerű, de éppen ez által megkapó jelenetei, a hogy azokat festőink művein is szemléljük. A fényképészeti állításnak éppen abban határozódik meg feladata, hogy lesse el ezeket a ter-

mészetes jeleneteket, a keresetlen positurákat és a feltűnésre nem vágyó helyzeteket, mert ezeknek bemutatása nem kelt különös figyelmet és így oly tükör áll előttünk a fényképben, mely egy darab természetes életet tükröztet vissza. Az aesthetika, az ízlés, a természetesség és szépség a gyakorlott szemek előtt ezekben is megtalálható, de nem lenne-e feltűnőbb az, ha a szokott alakítások helyett valami különösét és kirívót tapasztalnánk? Sokan azt mondhatnák, hogy az állítás aesthetikai része minden emberben csak a természet adománya lehet, mert azt mesterségesen nem szerezhettük meg. Van valami igaz ez állításban is, de tény, hogy a természet rudimentalis adományát még ki is kell csinósítani, finomítani és művelni. A festői akadémiákban mindenütt külön tantárgy az aesthetika, főleg az alakítás szempontjából; mert nem elég biztosíték a főtésre hajlandó egyénben a természetes szépérzék, hanem a lappangó érzéket tanulmányokkal kell fölbresztteni és finomítani. Nálunk, a mi iparművészetünk terén a kezdő ilyen oktatásban csakis lelkiismeretes mestere jóvoltából részesülhet, pedig van eset rá, hogy gyorsabban (és mégis jól) működő ízlésre van szükségünk, mint a festőknek. Míg ugyanis a festőnek előleges megfontolásra az alakok beosztásában elég ideje van, addig a fényképésznek csak pillanatok jutnak s gyors, tapintatos és biztos felfogásra van szüksége, hogy tájékozni tudhassa magát az előtte állók aesthetikailag csinos állításában. Ezért is hangsúlyozzuk oly gyakran, hogy mindent el kell követnünk finom ízlésünk és széptani érzékünk kifejlesztésére.

Az „állítás“ fogalma rendkívül tág, mert beleszorítható általában mindazon ténykedés, melylyel alakunkat az apparatus előtt a levételre elkészítjük. A „beállítás“ inkább a perspectivára, a lencse és tárgy közti távolság meghatározására vonatkozik s így nem egészen szabatos némelyeknek az a megjegyzése, hogy „az alakot már beállítottam, csak a lapot kell exponálni!“ Az „állítás“ és „beállítás“ közt e szerint roppant nagy a különbség, mert eltalálhatja valaki (kellő utasítás és gyakorlat után) a helyes távolságot, alakja igen szépen vissza is tükröződhetik a matt üvegen, de még nagy kérdés marad, vajjon az élő alak helyzete nem esik-e kifogás alá? Ide már nem elég a rövid gyakorlat, mert ehhez hosszas tapasztalat, éber megfigyelés bemélyedő tanulmány is szükséges, hisz hány műkedvelő (sőt fényképész is) van olyan, kinek képjein azonnal észre lehet venni az alakítás hiányos voltát?

Mi az „állítás“ elnevezés alatt értjük mindazon eljárást, mely szerint a leveendő személyeket az apparatus előtt elhelyezzük, tekintet nélkül arra, vajjon egyes, kettős vagy csoportképeket készítenk-e, vagy hogy álló, ülő és fekvő alakokat veszünk-e le. Sorba veszszük a szokásos formákat, egyenkint elmélkedünk minden posi-

tura fölött és így igyekszünk a megszokott állítások különféle alakjait megismerni, hogy ily módon a természetesség és szépség változatosságában a leghelyesebb elvekre mutathassunk rá. Ezer és ezer fényképet volt alkalmunk látni, az ízlés sokféle fajtát szemléltük, igen sok mester alakítását hasonlítottuk össze és vezetünk oly tapintatos műértő volt, kinek oktató elveit hosszú tapasztalat és nagy siker támogatta. De ha mégis tulzottnak, vagy nem minden körülményhez egyformán illőnek látszanék is egyik-másik nézetünk, egésszítse ezt ki a komolyan vizsgálódó és módosítva úgy alkalmazza a maga körülményeihez, a mint azok legjobban illenek a specialis esetekhez.

Sorba véve immár a különféle fényképeket, az állítás munkája körül számításba fognak jönni a következő legjellemzőbb productumok:

- a) Mellképek, a megfelelő nagyságokban;
- b) Térd- és fekvőképek;
- c) Ülőképek, egyes alakokkal;
- d) Állóképek, változó nagyságokban;
- e) Páros képek, vagyis két alak helyzete;
- f) Gyermekképek, mindenféle változatban;
- g) Családi képek, főleg házi körben;
- h) Csoportképek, három alakról fölfelé;
- i) Costume-képek, egyes és több alakkal;
- j) Tájképek, és végül
- k) Egyéb productumok.

A kisebb, kevésbé lényeges eltérések és változatok a nekik megfelelő helyen fognak előfordulni, tekintettel az alak milyenségére.

(Folyt. köv.)

Fényképészeti előhaladások a letűnt 1897-ben.

(Vége.)

Új előidézőtül a főntebbi calcium-sacharatot találtuk, mely az eddigieknél nem csak olcsóbb, hanem hatalmasabb is. Ököl nagyságú darab, szétmálatlan, oltatlan meszet földarabolván 1 liter nagyságú erős üvegedénybe dobunk; ezután az üvegedényt, 1 : 10 arányban, folyó vízben oldott pergetett mézzel vagy pityóka mézzel — elücese — töltvén meg, üvegpálczával addig kavargatjuk, míg a mész megoltodván egészen folyóvá nem lesz; ekkor jól bedugjuk s 48 óráig ülepedni hagyjuk, midőn a megtisztult barna folyadékot más tiszta üvegedénybe töltjük, s ezt miután jól bedugtuk s előidézésre félre tettük, a meszes edényt mézes vízzel ismét tele töltjük, jól fölkavargatjuk s erősen bedugván addig hagyjuk szállni, míg róla az előbb letöltött tiszta oldatot előidézéshez el nem fogyasztottuk. E műveletet mindaddig ismételjük míg a nagy edényben a mész

fogyatékan nem lesz; hogy pedig e soha be ne állhasson: egy-egy ököl nagyságú s földarabolt oltatlan meszet dobunk az edénybe s jól bedugaszoltan tartjuk.

Ez oldatból a hydrochinonos lap nagyságának megfelelő üveg vagy porcellán tálczába kellő mennyiséget töltünk s a megvilágított lapot hirtelen belé mártjuk, midőn a kép egy villanatra előtűnik s egy percz mulva már rögzíthető, melyhez alig 2—3 percz szükséges.

Ezt az előidézőt más lapok fejlesztésére is nagyon jó sikerrel lehet használni különösen pillanatképek előidézésére; ekkor azonban hydrochinon 1 : 100 arányban alkoholos oldatával kell vegyitnünk 100 ccm. calcium-sacharathoz 2—5 ccm-ert adunk a szerint a mint a lap több vagy kevesebb ideig vala megvilágítva.

Most egy merőben új reducálni segítő anyagot mutatunk be, mely mellett a pyrogallus vagy hydrochinon vazalusként szerepel, s ez anyag az úgy nevezett Salicyl-aldehyd. A rendes égvényes előidézőhöz nagyon csekély arányban vegyítvén, meglepő nagy erejénél fogva gyorsan működik.

A sósavas hydroxylamin égvényes előidézőről sok dicséretet irnak, megkísértvén jónak találtuk, csak az az egy feltűnő hibája van, hogy különösen némely fajta laprétegét már előidézés közben is fölbodrosítja. Eder doctor szerint következőleg állítjuk elő I. egy rész sósavas hydroxylamint 15 rész alkoholba oldunk föl. II. egy rész maró natront pedig 8 rész vízben. Előidézésre 60 rész vízbe az I-ből 2—5 részt, a II-ből pedig 5 részt elegyítünk. Hátrálatóul — mint akarmely előidézőben — itt is jó szolgálatot tesz az 1 : 10 arányban oldott bromkalium néhány csöppje.

Hogy a túl erős negativ-kép meggyengítésére az egyenlő arányban vegyített régi vasoxalat és régi rögzítő natron-oldat biztos sikerrel használható régen ismeretes; de az egészen új, hogy egyenlő arányban vegyített régi vasoxalat és oly régi rögzítő natron-oldatban, melyben csupán hydrochinon- vagy pyrogallussal előidézett negativ-képek rögzültek: a bele mártott akár mily oldattal előidézett kép nem hogy gyengülne, hanem ellenkezőleg megerősödik, éppen úgy miként hajdan mángán oldatban a collodium negativ-kép.

Új sensibilisatornak a „nitroprussidnatrium“ bizonyult, 1 : 500 arányban vízben oldva föl; ezt úgy pyrogallussal, mint vasoxalattal való előidézés előtt lehet használni fürdő gyanánt.

Warnerke „Actinometer“-jével a különböző érzékenységu, nedves és száraz lapok pontos megvilágítása hajlékban és szabadban nagyon megkönnyebbedett. Ily műszert „Photometre-Photographique“ nevezettel Decoudun J. francia, s egyet Burger nevű német talált föl legújában, melyről egyik s másik szaklap dicsézőleg nyilatkozik. Az ide tartozó Lazard-féle „Photo-cronoskop“-ját is dicsérik, melyet astronomiai műveleteknél is jó sikerrel lehet használni.

Chevallier új „Ikonometer“-je minden eddiginél egyszerűbb lévén legalkalmasabbnak bizonyult: oly kicsiny, hogy mint órát lehet zsebhen hordani.

Boult A. J. szabadalmazott „Panorama-apparatus“-sára azt mondja Stolze doctor, mikép nehezen hiszi, hogy éles rajzolatú képet lehessen készíteni vele stb.

Erre csak azt jegyezzük meg, hogy miután a Liesegang-féle régivel üveglapra lehetett teljesen kielégítő képet előállítani: a Boult-féle újal annál inkább lesz lehetséges, mivel ezzel üveglap helyett egyik hengerről másik hengerre facsaródó — Eastman-féle — papirosra készül a negatív-kép.

A Ney O. szabadalmazott magnesium világító lámpájáról nem hiába mondanak sok dicséretet, mivel nemcsak, különösen nagyításokra feltűnően alkalmas, hanem arcképek s más tárgyak levételénél világításra is; és az a jó tulajdonsága van, hogy a magnesium égése közben belőle fehér füst nem áradhat el a hajlékban. Ámde a mennyi dicséretet e magnesium lámpásról, annyit lehet mondani Ganz R. „Pinakoskop“-járól is, mely petrolummal világítható s nagyításokra, valamint projectálásokra egyaránt alkalmazható. Ezt a lámpást Eder doctor nagyra becsüli, azt mondja, hogy felülmulhatatlan jó stb.

Gaedicke és Miethe magnesium lobbanó pora, éjjel pillanat képek készítésére nem csekély találmány vala, mely különösen sötét barlangok belsője levételére minden műértőt kiváló jó sikerrel kecsegtethet.

A pozitív-képek készítése körül sem csekély javítások történtek. A Stolze doctor „Trapp & Münch“ nevezetű chlorezüst-gelatine-emulsiós papirosa noha oly jó mint az Obernetter és Liesegang-féle, még sem örvendhet nagy kiterjedésnek. Sajátságos jelenség az, hogy ezek az ezüst-albumin papirost nem tudják háttérbe szorítani, holott a rájuk készített képek — az ezüst-albumin képeknél — nemcsak élesebbek s tisztábbak, hanem főképpen állandóbbak is.

Az Eastman-féle bromezüst-gel-emulsiós papirosak mindinkább nagyobb tért foglalnak Európában; különösen mióta a rájuk készült képet — Vidal után — doctor Vogel tanár fiának V. Emilnek platin-képpé sikerült átválttatnia; mely eljárás csakhamar általánossá lett. Meg kell adnunk, hogy a ki a fénytelen matt képeket kedveli: e papirosakra meglepő szép műveket készíthet; kívánatra azonban e matt képeknek is tetszés szerinti fényt lehet adni. Schwier K. szerkesztőnek nagy nehezére esik, hogy miért nem keletkezik Németországban is egy vagy két Eastman-féle papiros gyár, hogy tömérdek pénz ne vándorolhasson Ámerikába. Hát Düsseldorfban Liesegang, Bécsben Just doctor nem hasonló jó minőségű papirost gyárt-e? Igaz, hogy e papirosak durva szövetük miatt negatív-képekre nem valók, a mellett bátran kardoskodhatunk, hogy különösen a Liesegang V. jegyű féléjére tetszés szerinti színnel szebbnél szebb pozitív-képeket lehet producálni, melyek az Eastman-féle papirosakra készültet sokban felülmulják. E mellett bizonyít számtalan kísérleteink s ama képek, melyeket lapunkhoz mellékelünk vala. Alig létezik földünkön jobb igyekezetű nép a németnél, s e mellett kitűnő jó gazda, de még neki is meg van az a hibája, hogy a saját legjobb productumába csak akkor bizik: ha azon valamely ámerikai czég bélyege van. Hiszem, ahoz hogy a pozitív papirosakhoz hasonló kitűnő jó negatív-képekhez valót is előállíthassanak: csupán finom szövetű papirost kell kapniok; ilyent pedig szintén tudnak előállítani. Határozottan állíthatjuk, hogy negatív papirost sokkal könnyebben lehet előállítani, mint pozitívt, s így föladataik megoldásában nincs semmi akadály.

Pizzighelli kapitány az ő platinotypi eljárásán sokat egyszerűsítvén és javítván eljárása könnyen általánossá válhatnék, ha a föntebbi papirosak utjában nem állnának. A platinotypi s a bromezüst-gelatine-emulziós papirosra készült kép finomsága közt akkora különbség van, mint az aristotypi s az ezüst albumine papirosra készült kép között. Egy jól sikerült platina képre önkénytelenül azt kell mondanunk: eszményi szép! És most, hogy legújabban Malmann doctor- és Ch. Scoliknak e képeket a soskasav hideg oldatával sikerült előidézniök: biztosabb jövőt jósolhatunk e megbecsülhetetlen és szép eljárásnak.

A csillagászati fényképészet terén két tudós hazánkfia Gothárd Jenő és Konkoly Miklós nem csekély előhaladást mutattak föl, melyet a művelt külföld sokkal inkább tud méltányolni, mint mi magyarok. E mellett a „Photogr. Correspondenz“, a „Photogr. Rundschau“ s más szaklapok eléggé bizonyítanak. És e két valóban tudós, hogy buvárlataik mellett testtel-lélelkel, áldozatkész-séggel fényképészetünk gyarapításán, fejlesztésén fáradoz: előttünk e két érdekes kép bizonyít, melyet K. M. közelebről volt szíves küldeni nekünk. Az egyik kép egy gőzmozdonyt, a másik gyöngén hullámozó széles folyóvizet mutat, melynek előterén hajócska egy ülő alakkal, háttérén város terül el kétfelé. Mindkét kép Just doctor-féle bromez.-gel.-em. papirosra van készítve.

A phototypographiai eljárás körül fölötte nagy sürgés-forgás vala a mult évben; az újabbnál újabbnak vélt eljárásokra szabadalmat kérvényező lapok mindenfelé úgy szálltak, mint fákról a levelek fagyos dér után. Ámde minthogy kevés kivétellel valamennyi a Meisenbach rendszeréből indultak: különös figyelmet nem érdemelnek. Ez az eljárás noha még nagyon tökéletlen, még is elérte már a netovábbját. A vele törődők nem hogy a typographiai sajtón igyekeznének változtatni, hanem a természet tökéletes hű és szép képét igyekeznek a mostani tökéletlen könyvsajtó alá rendelni. Azonban a Husnik-féle úgynevezett „Leimtypie“ annyiban mégis figyelmet érdemel, mert a kép nem czinklapra tétetik át és maratik, hanem egyenesen a megvilágított chromgelatine rétegnek mosással, oldással akkora domborúságot segít adni feltalálója, hogy megkeményítésével nyomtatni lehet róla. Ámde e matriczok még oly tiszta nyomatokat sem adnak, mint milyenek a Meisenbach-félékről nyomulnak, és a nyomatok éppen oly plastika s erőnélküliek, mint a Meisenbach-féle clichékről készültek.

Legnevezetesebb e téren az „Autocopiste“ nevezetű francia találmány: „Photographie imprimée sur l'autocopiste 9, Boulevard Poissonnière Paris“ czímmel e találmány szerint több kitünőleg sikerült képek vannak előttünk, melyeket tisztaságukért, szépségökért nem győzzük eléggé bámulni s örvendeni a felett, hogy a fénynyomat sok tekintetben nehézkes eljárását ily felette egyszerűvé tenni sikerülhetett. A negatív-kép alatt megvilágított chromgelatine vékony rétegnek a már eléggé ismert módon való kezelése után a pergament papirosra kell jönni, midőn a nyomatok csaknem úgy készülnek, mint a hogy a legközönségesebb autographiai sajtóban a sokszorosítandó kézirat. A különbség csak annyi, hogy itt kézirat helyett a nyomtatandó tárgyról, egy minden tekintetben kifogástalan jó negatív-kép szükséges. Ime csak még egy lépést kell a hatalmas

ember szellemének előre tenni, s fényképeink a magok eredeti tiszta árnyéklatjokkal lesznek a textus közé nyomtathatók a typographiában. E francia találmányt közelebbről nem ismerjük; a mit róla főntebb irtunk: kecsesgető hirdetéséből származtattunk. Az eljárás iránt az a kétségünk van, hogy a nyomatok, mivel csupán kézi hengerrel nyomulnak: nem lehet mindenik egyenletes tiszta erejű és árnyéklatú; hogy ilyen lehessen: a kezelőnek roppant nagy gyakorlatának kell lenni. Mind ezekről később értesíteni fogjuk t. olvasóinkat.

Fényképészetünk szakirodalma a múlt évben is ötvenkét érdekesnél érdekesebb szakmunkával szaporodott, melyek között doctor Konkoly Miklós a m. tud. társaság tagjának már említett műve, érdeme szerint az elsők mellett áll, s a maga nemében egyedüli. A folyóiratok között a bécsi amateur club organuma „Photogr. Rundschau“ fiatalága mellett, gyakorlati közleményeivel a legidősebbeket is elérte, s tetszetős megjelenéseivel, kiállításával minden eddigi más szaklapot túl haladott.

Végül hazánk fényképészeti magyar szakirodalmáról is kellenék mondanunk valami kevés előhaladást, de sajnós, hogy erről éppen semmit sem jelenthetünk. Két szaklapunk van: ez, s a budapesti fényk. ifjak önképző és segély egyletének organuma. Az első hetedik éve már, hogy göröngyös útját tisztítva testtel-lélekkel igyekszik ama cél felé, hol jövője valahára biztosítva lehessen, hol azután teljes erejét kifejthesse s hivatásának megfelelhessen úgy, miként — európai állás körénél fogva — nemzete méltósága megkívánja. Útja azonban oly hosszú idő alatt nem hogy megkönnyebbedhetett volna, hanem mindinkább nehezedett: áttörhetetlen bózot, a részvétlenség vérig sértő töviseivel áll útjában... A másik szaklapnak jövője biztosítva lesz, míg fényk. ifjaink szépre, jóra való buzgalmuk nem hogy csökkennék, hanem még fokozódván, föl fogják nyomós érdekét annak, hogy szaklapjuk édes anya-nyelvőken tanítván szól hozzájuk, melyet szép pályájokon is ápolni, fejleszteni mindennél becsesebb kötelességök. Mert valódi művelt nép csak az olyan lehet, melynek nyelvén legkiterjedtebb szakirodalom létezhet. Ez leghatalmasabb védbástyája fémből, mely, fenyegető vész keltével, művelt lelke hevétől izzóvá lesz, s melege földünk sarkáig hatván, jéghegyeket old fel s ezek helyét áldásthozóvá termékenyíti az ember jólétére s mindnyájunk atyja dicsőségére az Istennek!

Veress Ferencz.

A gelatine-emulsió-eljárás műkedvelők részére.

(Többek nyomán).

Második rész.

A pozitív-képek készítése.

(Folytatás.)

Hogy az előadott három mód közül melyiket tartjuk legjobbnak, bajos meghatározni, mivel mind a hárommal csaknem egyenlő az eredmény. Az első azonban a más kettőtől abban különbözik lényegesen, hogy sokkal állandóbb és pedig annyira, hogy sötét száraz és légmentes helyen évekig is válto-

zás nélkül megáll; holott a másik kettő, igaz hogy könnyebben állítható elő, de legföljebb csak 4—6 hétig áll meg s hátránya az, hogy ha ammoniákkal nem gőzöltetjük jól meg: rá a másolatok nemcsak hosszabban készülnek, hanem az aranyoldatban való színezésök is tovább tart.

Mert mind a három eljárás szerint sikeres munkát végezhetünk, jó tehát ha egyenként megkísérlik, hogy azután a legjobbnak bizonyulttal maradhassanak.

Az első eljárást Abney kapitánytól származtatják; a más kettő pedig néhai Ost bécsi udv. fényképésztől ered.

Ez az eljárás Ámerikában általánosan elterjedett, ott még a közönséges nem állandó papirozt is ammoniákkal szokták gőzöltetni; holott nálunk nagyon kevesen alkalmazzák és pedig valószínűleg az egészségre ártalmas hatással levő ammoniák gőze miatt. De az előadott módon készült szekrény szellős helyen való alkalmazásával éppen semmit sem árthat, különösen ha a hajlékban itt-ott lapos edényben kevés jégezetet teszünk ki elpárologni.

Mióta az „Aristo“-papirosok forgalomba jöttek, különösen a chlorezüst-gelatine-emulsiós papirosok: a föntebbi eljárás lassanként mindinkább háttérbe szorul s nem ok nélkül, mert az ezekre készült képek nemcsak állandóbbak, hanem oly finomak, mint csaknem maguk a negatív-képek; ezek pedig nagyon lényeges előnyök. Most lássuk tehát, hogy ily papirosokat mily módon készíthetünk. Előállításuk két különböző módon történik: collodiummal és gelatineal; ezért kétféle nevük is van: a chlorezüst-collodium-emulsió „Aristotypie“ papirosnak, a chlorezüst-gelatine-emulsió pedig „Aristo“ papirosnak nevezték.

A chlorezüst-collodium-emulsió készítés módja.

Nagyon sokféle lévén mi gyakorlottságaikról elismert három tekintélynek Cronenburnnak, Liesegangnak és Geldmachernek utasításai szerint egyenlően sikeres munkát végeztünk; s ezért csak a Geldmacher eljárását adjuk módosítva s körülményesen.

1. oldat: 25 grm. lögyapottat 400 ccm. aetherben és 400 ccm. alkoholban oldunk föl úgy, hogy az üvegpalaczkba tett lögyapotra előbb az alkoholba töltjük s csak miután ettől az jól átázott: vegyítjük hozzá az aether-sulphuricust; ezzel jól össze rázzuk, s miután a gyapot teljesen föloldott, 4 grm. ricinusolajat töltünk belé s ezzel is jól össze kell ráznunk.

2. oldat: 20 grm. légenysavas ezüstoxydot, miután 20 ccm. lepárolt vízben feloldottunk, 50 ccm. gyengén melegített alkoholba elegyítjük kevesenként azért, nehogy az ezüst kiválhassék; s hogy ez később se fordulhasson elé: üvegedényével C. sz. 25—30° meleviz fürdőbe állítjuk.

3. oldat: 5 grm. citromsavat 70 ccm. alkoholban oldunk föl és miután 5 grm. chlorstrontiumot 70 ccm. alkoholban szintén föloldottunk: e két oldatot összeelegyítjük, s az 1. oldattal jól összevegýtven a 2. oldathoz adjuk kevesenként, miközben szakadatlanul kavarnunk vagy ráznunk szükséges, nehogy a chlorezüst hirtelen nagy csomókban fejlődven fenékre szállhasson. Midőn a

műveletet így elvégeztük: a kész chlorezüst-collodium-emulsiót tölcserbe tett tiszta gyapottan keresztül szűrven 1 - 2 óra mulva már használni lehet.

Mindenkori használat előtt ne feledjük jól fölrazni, hogy netalán a hossz-
szas állása közben fenékre ülepedett chlorezüst fölsozsolhasson; s hogy ekkor a
rámadott léghólyagok elenyészhessenek 10 perczig hagyjuk állni, mielőtt vele a
papiros behuzásához fognánk.

A chlorezüst-collodium-emulsió sokszori használata miatt — belőle az
aether-alkohol elpárologván — végül annyira megvastagszik, hogy a papirost
vele egyenletesen behuznunk lehetetlen lévén annyi egyenlő arányban vegyített
aether-alkohollal hígítjuk föl, míg oly folyó nem lesz, mint legelején vala. Ezt
azonban nagyon sokszor tennünk — a tömeggel — azért nem jó, mert a pa-
pirosok gyakori behuzása alkalmával idegen anyagok belé vegyülésével a chlor-
ezüst-collodium-emulsió elromlik: gyenge és szintelen képeket ad. Ezért a be-
huzandó papiros számának megfelelő mennyiséget külön üvegedénybe töltünk
le a chlorezüst-collodium-emulsió tömegből; s a mennyi e külön letöltöttből
megmarad: nem a tömeghez töltjük vissza, hanem más tiszta és jól beduga-
szolható üvegpalczkban gyűjtjük, melyet végül a már jelzett módon hígítunk
föl és szűrünk meg.

Hogyha pedig a sokszori föl hígítás után jó minőségű képeket már nem
kapnánk: a chlorez.-coll.-emulsióba, minden 100 cmeterre számítva előbb 2
csöpp töményesített citromsavat adván jól összerázzuk, ezután töményesített
légenysavas ezüstéleg vizes oldatából 3 csöppet, ezzel is erősen összerázzuk s
2 óráig állni hagyjuk s végül megszűrven használhatjuk.

A chlorezüst-collodium-emulsióhoz az úgy nevezett baryt-papiros legal-
kalmassabb. Ilyent, különböző színűek s fényűek lévén, hozatni lehet. Hogy be-
huzásukhoz gyakorlatot szerezhessünk, elein csak $\frac{1}{8}$ ivet vegyünk kísérletre:
a papiros szélét körös-körül 1 cmeternyre felhajtjuk, ezután a papirosnál 1
cmeterral kisebb vékony deszkalapra teszszük s egyik szögleténél hüvelyk és
mutató ujjunkkal megfogván jobbfelől levő szögletjétől 5—6 cmeternél beljebb
annyit töltünk, hogy a papiroson mindenütt elterülhessen, midőn az ellenkező
szögletjénél alól töltjük le a fölösleges chlorez.-collodiumot; s miután az utolsó
csöpp már nyúlosá vált R. sz. 18 · 20° meleg helyen kifeszített széles galandra
aggatjuk gombostűvel, vagy a mi még jobb: üveg csipetetővel. Így tetszés sze-
rinti mennyiségű papirost készíthetünk előre; sötét, száraz és hüves helyen
havokig is megállnak változás nélkül.

A papirosnak chlorezüst-collodiummal való behuzására van még egy más
mód is, mely abból áll, hogy két összeillő és sarkon nyiló fakeret közé szo-
ritjuk a papirost, midőn így a dobszerűleg nagyon megfeszült papirost könnyű
móddal lehet a collodiummal behuznunk. Ily keret-párt, hogy czélunknak telje-
sen megfelelhessen, jó ha Liesegangtól hozatunk Düsseldorfból. A papirost be-
huzása után, nehogy a keretben hagyjuk megszáradni, mint mások tanácsolják,
mert mikor ezt a papiros kivételére felnyitjuk: a papiros imitt-amott oda ra-
gadván könnyen elszakadhat; hanem — mint az előbbeni módnál megjegyez-

tük — midőn a keretbe foglalt és behuzott papirosról lefolyó collodium utolsó csöppje nyúlos lesz: a keretet fölnyitjuk s a papirost óvatosan fölemelvén galandra csiptetjük száradásra, vagy a mi ennél jobb: ha a papirost négy szögletjénél fogva gombostűvel lágy falpra szurjuk. Így a papiros megszárásával nem göngyölödhetik össze. Önkényt érthető, hogy minden darab papiros behuzása után a keret-párt gondosan meg kell tisztítnunk.

A megszáradt papirosokat éppen mint az ezüstalbumine-féléket nagyon jó, ha az ott előadott könyvfélében tartjuk. Tetszés szerinti nagyságokra kés-sel vagdalni ovakodjunk, mert ha a kés vagy a papiros akármily kevéssé volna is nedves: később javithatatlan foltos képeket kapnánk. Ezért legjobb tiszta ollóval fölvagdalnunk.

E papirosra a képek sokkal gyorsabban nyomulnak, mint az ezüstalbumine-osra szokott; és mivel a képek a színező és rögzítő oldatban erejükből majd semmit sem vesztenek: tehát rájuk a képet nem szükséges egy-két szín-árnyéklattal sötétebbre másolnunk.

E feltűnő szép eljárásnak egy nagy hibája van és pedig az, hogy színezés előtt a mosás közben színökkel befelé összegöngyölődnek, midőn kezelésük nagyon megnehezedik. Szerencse, hogy ez nem mindég fordul elő. Azt tapasztaltuk, hogy ez a baj annál kevésbbé adja magát elé, ha a chlorez.-coll.-emulsióba minél több riczinusolajat vegyítettünk, de még sem oly sokat, hogy miatta más baj támadhasson. Ha a papirosak azon széleit, melyeket, az első behuzási móddal, fölthajtottunk vagy a második móddal a keret-párba csiptettünk, nem vagdaljuk le: ezek a collodiumtól csupaszon maradt szélek mentik meg a képeket leggyakrabban az összefacsarodástól; ha pedig még ezek sem segítenek, ekkor — kimosásukkor — a harmadik viz letöltése után az üres tálczába színökkel lefelé fordítva rakjuk egymásra s $\frac{1}{4}$ óráig hagyjuk így nyugodni, miután a képek csaknem egészen kiegyenesedve maradnak.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

A vörös és bíborszínű chlor-, brom- és jodezüst-ről, a helicchromiáról s a lappangó képről.

Carey Leatól.

Második rész.

(Vége.)

II.

Úgy a világosságtól, mint az alphosphorossavas sótól keletkezett benyomást reagentiák hasonló módon befolyásolják.

Eme befolyás egyöntetűségének példajaként mindenekelőtt a légenysav hatását említem.

Lappangó kép elérése céljából chlorezüst, bromezüst és jodezüst papirost nyilasokkal ellátott ernyő mögött megfelelő ideig gyenge elszórt világosságnak tettem ki, 4—5 mp.-ig a chloridot és bromidot, 20—25 mp.-ig a jodidot.

Ezeket kétfelé vágván, mindegyiknek egyik felét 5 perczig erős légeny-savban áztattam. Néhány óráig tartó mosás után a nem ily módon kezelt fe-lekkel egyidőben idéztem. Eredmény: a chlorezüstön levő lappangó kép csak-nem egészen sértetlenül vala, a bromezüstön némiképp meg volt támadva, a jodezüstön pedig teljesen megsemmisítve.

Ugyan ily papiros hasonló darabjaira azután alfoszphorossavas natronnal rajzoltam, megfeleztam azokat s egyik felét ép úgy kezeltem légeny-savval, mint az előbbieket. Az eredmény ugyanaz volt. A légeny-savval kezelt chlorezüstpa-piros felén az előidézésnél ép oly jól tűntek elő a rajzok, mint a nem kezelt felén. A bromezüstpapiroson a rajz a savtól gyengítve bár, de még mindig erős volt; a jodezüstpapiroson pedig nyoma sem látszott. Az eredmény minden tekintetben ugyanaz volt: a mi az egyik esetben ellenállt, a másikban is el-lenállott; a mi az egyik esetben megsemmisült, megsemmisült a másikban is.

Az alkali-haloidok hatása a lappangó képre újabb bizonyíték.

Chlorezüstre, bromezüstre és jodezüstre világossággal készített lappangó képeket félóráig kezeltem chlorkalium, bromkalium és jodkalium középerős ol-dataival és ezután előidéztem. Mindhárom ezüstsó meglehetősen viselkedett chlorkaliummal és bromkaliummal szemben; a képek valamivel gyengébbek voltak, de azért nehézség nélkül lehetett erős előidézést kapni. De hogy ha jodkaliumot használtam, megsemmisült a lappangó kép egészen.

Az alkali-haloidoknak a photosókra való látható hatása tökéletesen meg-felel a lappangó képre való hatásuknak. Középerősségű és hideg oldatú chlor-kaliumnak s bromkaliumnak csak kevés hatása van, de jodkalium gyorsan megsemmisíti.

Ezek szerint úgy a légeny-sav, mint a chlorkalium, bromkalium és jod-kalium hatása ugyanaz a világossággal chlor-, brom- és jodezüstre s a meg-felelő photosókra készült lappangó képre.

III.

Alfoszphorossavas alkalinak chlorezüstre való hatása mindég közvetlen képet ad, mely sötétebb mint az alap, melyen létre jön. Ugyan amaz anyag bromezüstre oly benyomást gyakorol, melyből előidézéssel vagy direct vagy megfordított kép származik; úgy hogy itt tökéletes a párhuzamosság a vilá-gosság hatásával.

A világosság megfordított hatása, melyet néha solarisatióknak neveznek, még a következő módon is mutatkozik: Részben átlátszatlan ernyővel fedett, a világosságnak kitett bromezüstreleg előidézhető benyomást nyer, s eme be-nyomás erőben bizonyos fokig nő, ezután apad és végre oly stadiumot ér el, midőn kevésbé való előidézésre mint, megvilágítás előtt. Minden bromezüst-réteg, még a világosságtól nem exponált is, elegendő idő mulva az előidéző-

ben sötétül. Azon rész, mely világosság hatása alatt az ellenkező stadiumot elérte, az előidéző reducáló hatásnak jobban áll ellent, mint amaz, mely nem is volt exponálva; előidézés után tehát sötét alapon világosan jelenik meg, és így tehát megfordított kép. E tűnemény okát megfejtteni mostanáig nem sikerült.

Hogyha folytatott világossági behatás a befolyásolt részt előbbi állapotába helyezné vissza, akkor olyképpen lehetne megkísérteni a magyarázatot, hogy a világosság hatása saját munkáját teszi tönkre. De a tény, hogy a reductio elleni ellenállás nagyobb, mint a megvilágítás előtt, mutatja azt, hogy most még ismeretlen világossági hatás az okozója. A hatás megfordítását nem lehet oxydatióra visszavezetni, mint a hogy proponálták, minthogy alphasphorossavas sóval is el lehet érni, mely bizonyára nem oxydálódik.

A világosságnak bromezüstre való megfordító hatása ellentéte az alphasphorossavas natron hatásának.

Hogyha bromezüst papiroost veszünk (mindegy az, vajjon készítésénél a bromsóoldatot vagy az ezüstoldatot alkalmaztuk-e előbb, de fontos az a kép megfordítását illető kísérletre nézve, hogy tiszta közömbös ezüstoldatot használjunk, és hogy a második oldat használata után a papiroost nagyon alaposan kimossuk; persze hogy mind ez operatiót vegyi hatás nélküli világosságban kell végezni) tehát ily papiroost veszünk s alphasphorsavas natron erős oldatával reá rajzolunk s a papiroost oxalatelőidézőbe dobjuk, midőn direct előidézést kapunk; a rajz sötétebb mint az alap.

Hogyha most már az alphasphorossavas oldatot folyton higitjuk, akkor végre oly ponthoz jutunk, melynél a rajz előidézésnél az alaptól meg nem különböztethető, melyiken rajzoltuk; de hogyha a higitást folytatjuk, akkor oly ponthoz érünk, mikor a rajz ismét előtűnik, de most már megfordítva, világosabb vonásokban sötétebb alapon. Ez az eredmény vagy 2%-os oldattal érhető el; az előbb leirt hatás pedig 25—30%-os oldattal, úgy hogy a szerint, hogy erősebb vagy gyöngébb alphasphorossavas oldatot használunk-e, éppen ellenkező eredményeket kapunk. Itt feltűnő a párhuzamosság, de nem tökéletes; legalább is magyarázandó volna még, hogy miért lőrténik a hatás mindkét esetben megfordított rendben. Minden egyéb reactio tökéletes egyenlőséget mutat.

Az idő, körülmények adtával ép oly befolyást gyakorolhat, mint a higitás. Megjegyzett s 24—28 óráig eltett papiros, mely előbb direct képet adott volna, ez idő múlva megfordítottat mutat. Ez eredmény nagyon bizonytalan s azt hiszem kivételes. Sok darabot órától egész hetekig tettem el, melyek előbb és a végén is csak direct képet adtak. Néhány kevés megfordult; de a kísérlet maga gyenge s erős oldatok ellenkező hatása ily bizonytalanságnak alávetve nincsen.

Továbbá világosságot és alphasphorossavas só t váltakozva lehet alkalmazni, úgy hogy az egyik a másik hatását megfordítja. Hogy alphasphorossavas natronnal a világosság hatását megfordíttassam, egy darab bromezüst papiroost veszek, néhány másodpercze elszórt napvilágnak teszem ki, a sötét szobába viszem s alphasphorossavas natronba mártott üvegpálczával jegyeket rajzolok

reá. Vasoxalattal idézve a jegyek az alapnál világosabbak. Vagy, a mi talán még meggyőzendőbb, 2 darab ily papirost veszünk, az egyiket a sötét cabinelban hagyjuk, míg a másikat 5—20 másodpercig elszórt napvilágnak tesszük ki, azután mind a kettőre alphosphorossavas só erős oldatában mártott üvegpálczával jegyeket csinálunk, mindkettőt, miután a só kis ideig hatni engedjük, vasoxalat oldatába hozzuk. Első esetben az előidézés világos alapon sötét jegyet, az exponált darabon világos jegyet sötét alapon eredményez.

Itt utánoztattuk az alphosphorossavas sóval a világosság hatását; ez a képet ugyan oly módon fordította meg, mint a hogy ezt hosszabb megvilágítás tenné. Most ki akarom mutatni, hogy a világossággal meglehetősen utánoztatni az alphosphorossavas natron hatását, úgy hogy az ettől vagy más reducáló anyagtól keletkezett hatást megfordítja.

Veszünk veres vagy biborszínű világosság kizárásával s éppen oly elővigyázat mellett, mint szárazlaphoz készített bromezüstnél szükséges, papirosra kiterjesztjük (legjobb, ámbar nem szükséges, kevés gelatine-nal keverni, hogy tovább megálljon) megszáritjuk s ernyő alatt — mint például egy darab cartonpapirossal, melybe nyílásokat vágtunk — a világosságnak tesszük ki és azután az oxalatelőidézőbe tesszük, akkor nagyon rendkívüli hatást látunk. A világosságnak kitett minden része megfordítva idéztetik, és mint világosabb helyek jelennek meg sötét alapon. És ez annyira megy, hogy addig lehet exponálni, míg látható erős képet kapunk, mely az alapnál sötétebb, de azért előidézéskor a sötét helyek mégis világosabbak lesznek az alapnál. Sőt oly próbám is van, mely majd fehér alakokat mutat intensív fekete alapon. Előidézés előtt e világos helyek barnák voltak a világosság kékvereses alapra való hatása folytán.

Az előbbiekből kitűnik, hogy veres bromezüst intensív színének daczára világossággal szemben ugyan oly állapotban van, mint közönséges bromezüst, mely eléggé erősen világított meg, hogy minden további exponálás megfordított hatást eredményezzen; csak hogy legkisebb részecskéinek sokkal nagyobb része van afficiálva. Világossággal közönséges bromezüstön létrehozott lappangó képnél úgy tetszik, hogy ámbar a befolyásolt részecskék eléggé számosak, hogy mégis sokkal elszórtabbak és magányosabbak, sem hogy láthatóvá lehetnének vagy a színre befolyást gyakorolhatnának. De a photobromid ellenkezőleg egész tömegében ebből áll. Hogyha világosságnak kiteszszük, akkor ez egy lépéssel a megfordított vagy solarisált állapothoz közelebb s a megvilágított részek gyengében idéztetnek elő, mint a nem exponáltak.

Igy viheti világosság alphosphorossavas só szerepét, és ez a világosságát, váltakozva; mindegyik direct, mindegyik megfordított hatást gyakorolhat s mindegyik megfordíthatja a másikat.

Világos tehát, hogy mindama sok kísérletnél, melyet a photosók s a latens kép anyaga összehasonlítására tesszünk, mindkettőt tökéletesen egynek találunk. Az előidézésre általában és különösen a kép megfordítására alapított bizonyítékok rendkívül erőseknek tetszenek és a felett még támaszt nyernek

ama tökéletes egyöntetűség által, mely a photosók és a latens kép anyaga reactioni közt uralkodik.

A photosók egyöntetűségének kérdésére a világosságnak az ezüsthaloidokra való hatásával talán már a számos előadott vizsgálat is elég volna. De remélem, hogy e folyóirat legközelebbi számában új bizonyítékot adhatok más szempontból indulva.

Philadelphia, 1887. márcz. 21-én.

Tkts. Gauthier Villars Henrik kiadó urnak, Páris

Quai des Grands Augustins 55. sz. a.

Tisztelt uram!

Lekötelez, hogy ha lapjában az „Industrie Photographique“-ben a következő közléseket egészben vagy részben hozza, mely közlések magnezium világgal készített fényképekre vonatkoznak, melyekről néhány hónap óta oly nagy lármát csapnak.

Valami husz évvel azelőtt (nézd Bulletin belge de la Photographie, 1886. évfolyam, 327-ki oldal) Skaife úr eljárást hozott köztudomásra, melylyel a sötétben pillanatlevételeket lehetett eszközölni; e képeknek, melyeket feltalálójuk „distolgramme“-oknak nevezett, akkor nagyobb sikerük nem volt: a magnesium ára, a collodium lassúsága volt oka annak, hogy ez eljárás annyira feledésbe ment, hogy ismételt feltalálása azon napon lett lehetségessé, melyen a magnesium ára alább szállt, s az érzékenyebb lapok már elébb lévén feltalálva.

Azt hiszszük, hogy Meydenbauer úr az (kit Németországban jól ismernek arról, hogy Laussedat ezredestől 1850-ben feltalált levételi eljárást újból feltalált) a ki újból ama előnyre mutatott, melyet hamuzsírchlorat és porított magnesium keveréke nyújt; de e keverék nem gyul meg könnyen. Goedicke és Miethe urak a keverékhez kevés porított antimonkéneget adtak és most már könnyen gyult meg.

Két külön mozsárban külön-külön porítunk:

6 gr. nagyon száraz hamuzsírchloratot,

1 gr. antimonkéneget.

E két anyagot papirlapon cartondarabka segítségével 3 gramm porított magnesiummal összekevervén, oly anyagot kapunk, melynek meggyulása valódi villámot hoz létre, kevés füsttől kísérve. Blochouse úr, hogy a füsttől megmenekedjék, a keverék fölé könnyű gyapotcylindert helyezett, mely 0.46 meter átmérőjű és felső végén zárva van. E cylindert megnedvesíti s mikor a keverék ég, ott verődik le az egész füst. Zsinorral ellátott záróval, mely az alsó részéhez van illesztve a cylindert gyorsan el lehet zárni és a szabadba vinni s a füstöt kiereszteni.

Föltétlen szükséges, hogy a tárgyat két nagyon különböző erejű világos-

sági forrásnak tegyük ki, a második világosságnak az a célja lévén, hogy a kemény árnyékot, melyet az első eredményez, meggyöngítse: egyetlen egy világossági forrás mellett a kép tökéletesen oly képhez hasonlít, melyet teljes napvilágban vettünk le. A két világosság forrását egyszerre kell meggyújtani. Hogy ezt elérjük, a keveréket két sütő csészébe teszszük és a porba néhány szálla lögyapotot' dugunk és ezeket a csésze alatt platinsodronyra erőitjük, melyet azután villamos áramlattal teszünk izzóvá. (E célra legjobb a hamuzsírchromattal elért). Közöséges lámpa segítségével beállítunk, ernyőket teszünk az objectiv mellé, nehogy a keverékből közvetlenül érjen fénysugár a tárgylencsére, kinyitjuk a kasettát és az oszlop gombját megnyomjuk. A két keverék meggyul, élénk világosságot terjesztvén.

„A hatás oly gyors, hogy úgy tetszik, mintha villám csikázna a szobán keresztül. Annak, ki objectivunk előtt áll ideje sincs mozdulni.“ A „Bulletin Belge, 1886. évfolyam 328 oldalán azt tartja, hogy az alak többnyire mozdult és képe nem sikerülhetett, de ez nem áll.

E részleteket már több folyóirat közölt, az amatőrök ismerik is, de sok fényképész még nem; pedig ez eljárásnak főleg reájuk nézve van érdeke. Így éjjel fényképezhetnek a nélkül, hogy drága berendezésre szükségük volna és béli ruhában levő személyekről gyönyörű képeket készíthetnek. Isochromatikus lapokkal, mint a melyet mindenki nagyon egyszerű módon akármilyen lapból készíthet (? szerk.) — erre nézve Dr. Vogel H. V. részletes utasítást ad művében „Színes tárgyak fényképezése stb.“ melyet ön csak nem rég fordított francziára — meglepő hatást lehet elérni és oly csodálatos hűséggel némely ruha részleteit kapni, mint a melyet más eljárás nem adhat. Én jelenleg tanulmányozom azt, hogy mily összetételű legyen a keverék, melyet eme vagy ama Isochromatikus laphoz kellene használni, mely a ruha eme vagy ama színének megfelelőhessen; remélem, hogy nem sokára közzé tehetem e tanulmányok eredményét, melyek ha talán nem is vonatkoznának új dologra, de mindenestre olyanra, melyről tudtom szerint még nem irtak.

Fogadja uram nagyrabecsülésem kifejezését stb.

Dr. Fabre K.

Ford. Szilágyi B. Károly.

V E G Y E S E K.

Doctor Konkoly Miklós m. t. társ. t. tagjától azt az örvendetes ígérést kaptuk, hogy a bécsi fényk. amateur club mult — 1887 — évi deczember hó 10-ikén tartott gyűlésében „Einige über Momentphotographie-Apparaten“ czimű érdekes előadását magyarra átdolgozza s lapunknak küldi. Hazánk tudós fia, igénytelen lapunk iránt, e jó indulataért, előre is, fogadja t. olvasóink s mindnyájunk nevében mély köszönetünket. — Ez örömmel közölt

tudósításunk befejeztével alig egy órával később doctor Konkoly Miklós nagyságától következő becses s érdekes tartalmú levelet kaptunk, melyből kivonatképpen ezeket adjuk: „Igen örvendek, ha ezentúl a „Fényk. Lapok“ rendes munkatársai közé soroland; s Godhard Jenő részéről is biztosítom — kivel a tudományos téren is szoros barátsági összeköttetésben lenni vagyok szerencsés — hogy a mint én, úgy ő is kedves kötelességének tartja minden jóra, szépre irányuló hazai vállalatot közreműködésével támogatni s így a „Fényk. Lapok“-at is. Ezek mellett a fényképészet tudományos folyamán fölmerülő nevezetesebb eseményeket, melyeket más hasonló szaklapok nem hozhatnak: kisebb közlemények gyanánt a „Fényk. Lapok“-nak fogom küldeni. Ime ez úttal egy: 1887. április hava 16—19-ike közt Párisban tartott csillagászfotographiai congressuson elhatározták: photographiai úton egy általános égbroszot előállítani, s ez ügy részben való végrehajtására már több csillagda ajánlkozott. Közlebbi értesülésünk szerint a német csillagdak között a postdami „Astrophysikai Observatorium“ fog ezen nagyszerű vállalatba résztvenni. A műszer s a hozzávaló forgótetejű kupola előállítására 53,000 márka van előirányozva, mely összeg az intézet 1888—89-iki budgetjébe mint rendkívüli kiadás van fölvéve.“

Egy amateur jegyzetei. (A „Photogr. Rundschau“-ból). „Scolik Károly úrtól ajánlott hydrochinon száraz lapokkal tettem kísérletet közelebből, mely lapokat Veress Ferencz készíti Kolozsvártt. E lapokra diapositiv képeket készítettem, melyek nagyon tiszták és szép barnás színűek lévén skioptikonba kitűnő jó sikerrel használhatók. — Mert velek az eljárás nagyon tiszta és érdekes: amatureink között elterjedést érdemelnek. A lapot sajtóba színével negatív-képre közvetlenül fektetvén szorítottam, s asztalon petroleum lámpától 1 meter távol állítván 2 perczig világítottam meg. Előidézése varázsszerű pillanat gyors: az előidéző — calciumzacharat — érintésével a kép minden részletével szép fekete színnel s tisztasággal tűnik elő stb. Továbbá azt jegyzi meg, hogy „Érdekes volna ezt az eljárást papirosra is alkalmazni, hogy vele a platin másoló eljárást részben pótolni lehessen. Amde mivel e lapok készítését nem ismerem, nem tudhatom tehát, hogy vajjon papirosra alkalmazható-e? Végül úgy mond: hogy „A ki ez eljárást megkíséríti, a vele kelt sajátosságos izgatottságtól kellemesen érintetik.“ stb. — Loehr Ágost lovag úr — kitől e méltányos jegyzet ered — ama gyakorlati eszméje, hogy jó volna, ha üveglapok mellett hydrochinon papirosok is lehetnének: arra izgatott minket, hogy mire e sorok napvilágot látnak, már oly hydrochinon papirosokat hozunk létre, melyek egyaránt negatív- és pozitív-képek készítésére alkalmasok lehessenek.

Hydrochinon lapjainkról Csonka Géza úr azt írja Maros-Vásárhelyről, hogy: „Sajnálom, hogy az eredményről csak ily későre értesíthetem a Szerkesztő urat, annyival is inkább, mivel a nekem adott hydrochinon-lapok meglepő sikert mutattak. A Szerk. úr a lemezek hibájául nem elég érzékenységet constatóált nekem, s mint a hogy olvastam — másoknak is. A kísérlet-

„hez evvel az utasítással fogtam. Bors időben délelőtt az első lemezhez vettem 14 mperezet, más rendes érzékenyséű lemezhez 3—4 mperezet vettem volna, és midőn a hozzávaló calciumzacharat előidézöbe mártottam, egy pillanatra előugrott az egész kép legmélyebb árnyéklataival együtt, s mieelőt valamivel segíthettem volna — kivéve a meg nem világított széleket — az egész kép elhomályosodott. A mértéken nagyon is túl világított lemez rögzítés után is megtartá homályos tömörségét. A második lemezhez 5—6 mperezet vettem, de ezzel is úgy jártam, mint az elsővel, habár nem vala éppen oly nagyon eléöve. A harmadik s a többi lemez dolgával már rendben voltam: ugyan annyi, sőt kevesebb expositióval is — mint a mennyit közepes érzékenyséű lemezeknek szokás venni — teljesen sikerült képeket készítettünk.“ Csonka urnak hydrochinon lapjainkkal tett kísérlete nagyon kedvező sikerében nem kételkedünk. Ámde mivel lapjainkkal azon időtájban a kijelentettnél nagyobb eredményt elérni mi nem tudtunk: tehát a Csonka úr által eredeti meglepő siker egyedül saját érdeme; melynek előttünk megfejthetetlen titkát: a lapokkal való saját szerű kezelése rejtheti magában.

Id. Divald Károly úr ferjesen lapunk iránt most is oly kiváló jó indulattal viselkedik, mint 6 évvel ezelött: nemcsak hü előfizetője s terjesztője vala lapunknak, hanem minden évben szép műmellékletekkel is ellátta, melyre ez úttal is ajánkozott, s miért? csupán azért az édes öntudatért, hogy itt is jót tett s tenni kíván jövőben is. Szép, nemes önzés ez, vajha mindnyájan ilyenek lehetnénk! Ha valamelyik n. t. olvasónknak érdekes negativ-képei volnának, kettőt-hármat sziveskedjenek hozzánk küldeni, hogy ezekből a legalkalmasabbakat kiválasztván, Divald K. úrhoz küldhessük, hogy becses ígérete szerint ez idén is műmellékleteket készíthessen lapunkhoz. A negativ-képeket hiba nélkül és bérmentve fogjuk vissza küldeni tulajdonosának. Divald Károly úr pedig mindnyájunk nevében fogadja lapunk iránt való kiváló jóségáért hálás köszönetünket és üdvözetünket.

„Taschen-Notizbuch für Amateur-Photographen“ című kisdud jegyzökönyv küldetett szerkesztöségünkbe. Ludvig David és Ch. Scolik uraktól szerkesztve; kiadta R. Lechner's Hof- und Univ.-Buchhandlung Wien, Graben 31. E zsebkönyvecske noha — címéből ítélve — inkább csak a bécsi amateur club tagjainak s más amateuröknek van is ajánlva: a gyakorló fényképész is nagyon jól használhatja, nemcsak otthon, hanem különösen kirándulásával a szabadban. Hol a többféle lapok megvilágítási idejére és tulajdonságaira, a tárgyak, tájékok világossága meghatározására s más lényeges dolgokban utasítást nyer. Ezeknek a könyvecskében külön rovatai lévén, iktathatja be jegyzeteit, egyik lapot a másikkal össze nem tévesztheti. A könyvecskéhez számjegyek is vannak mellékelve, melyeket a lapok jegyzésére használhatunk; e számokat vezetjük a könyvbe s írjuk ez alá megjegyzéseinket. Egy szóval, nagyon jó hézagpótló e kisdud munka, látszik, hogy gyakorlottak készítették; figyelmet érdemel.

„The American Annual of Photography and Photographic Times Almanac for 1888“ edited by C. W. Canfield. New-York: Scowill Manufacturing Company. W. Irving Adams. Agent. Ez a teljes czime e fényk. évkönyvnek, melyet szerzőjétől szerkesztöségünk e napokban kapott. Nagy $\frac{1}{8}$ rétü, s szövege a sok hirdetést kivéve 329 oldalra terjed. 8 kifogástalan szép műmelléklete van, melyek különböző eljárások szerint vannak készítve. Egyik, ezek közt a czimkép „Tájkép tanulmány“ Obernetter „Lichtkupferdruck“-féle eljárás szerinti; a második „A. novk on Irondequoit bay“ című Eastman-féle papi-

rosra kitűnőleg jól sikerült bájos szép kép; a harmadik kép „Desdemona“ főtmenyről reproduciált zincographia, jól sikerült szép kép; a negyedik egy leánykáról „Arczkép“ Ives eljárása szerint készült annyira tiszta kép, hogy a Meisenbach-féleket jóval felülmulja; az ötödik tájképről egy feltűnő jól és szépen sikerült „Photolithographia“ By the Photo-gravure Co. N. Y. czégtől; a következő három kép „Phototypie“-ák, melyek az európai ily neműeket semmiben sem mulván felül, csak említést érdemelnek. Hogy e munka mily nagy terjedelmű a 118 kisebbféle eljárásokból is megítélhető. Ezekon kívül 90 nagyobb-szerű közleményeket foglal magyarázó ábrákkal. E munka Amerika fényképészétét tárja előnkbe, melyet tanulni bármely műértőnek nagy élvezet lehet. Szilágyi B. Károly úr szorgalmas munkatársunk e nagybecsű munkából lapunkba fordításokat vala szíves igérni.

Costume-képek. Szokásban van nemely színháznál, hogy nevesebb darabok főbb jeleneteit lefényképezik és — nagyobb hatás kedvéért — az előadás előtt közszemlére kiteszik. Így történt ez a „Sarah grófnő“ előadása előtt is Párizsban. A jelmezeképeket kirakták, de mivel Chalot nem volt megelégedve costume-képével, panaszt emelt a fényképész ellen, vádolván őt, hogy a cliché-ről nyomtatokat készített, mielőtt neki megmutatta volna. Kivánsága nem volt kevesebb, mint hogy a fényképeket lefoglaltassa. A bíróság azonban panaszával elutasította.

Gautier-Villars és fiától — nevezetes könyvkiadók Párizsban — egy nagyon becses munkát, többféle tudományokról vezetett évkönyvet, kapott szerkesztőségünk a következő közlésre kért figyelmünket és kíséretével:

Préface d'insérer. Depuis le 7 messidor an III, le Bureau des Longitudes n'a jamais laissé passer une année sans publier son Annuaire. Outre les données pratiques qui forment le fonds invariable de ce recueil, celui qui vient de paraître contient des articles beaucoup plus étendus, de véritables Traités, sur les Monnaies, la Statistique, la Minéralogie, la Météorologie, etc. Il renferme de plus une éloquente et magistrale étude de M. Janssen sur l'Age des étoiles; une Notice dans laquelle M. l'Amiral Mouchez, Directeur de l'Observatoire, a réuni tous les renseignements relatifs à l'exécution de la Carte photographique du Ciel, dont il a été le promoteur, des Notes de M. Cornu sur les Calendriers et sur la Construction des cadrans solaires; enfin, le captivant récit d'un voyage accompli par M. d'Abbadie en Orient, pour mesurer des coordonnées magnétiques, en dépit des ignorances et des mauvais vouloirs rencontrés dans cette lointaine expédition. (L'Annuaire pour 1888 se trouve à Paris, chez MM. Gauthier-Villars et Fils. Prix: 1 fr. 50 c.)

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

K. M. d. O.-Gy. Szíves levele méltán nagy örömünkre lehet; szívesen ajánlott munkásságával lapunk szellemileg új és hathatós grarapodást nyer, értéke emelkedik s a mostanánál nagyobb pártolásban részesülhet; mely nem a mi érdemünk, hanem nagyságaiké leend. Küldeményünknek még folytatása lesz: különböző műveleteink eredményeivel akarjuk lassacskán megismertetni. Üdvözöljük.

T. L. Bp. Tudósítása nagyon megdöbbenőleg hatott ránk. Vajha ott megint minden jóra fordulhatna vissza... Legyen szíves az eset további változásairól értesíteni miukat. Kegyed nagyon szíves irántunk. Fogadja hálás köszönetünket jóságaiért. Udv.

B. K. Bp. Na, ne izéljen! Itt már oly hamar találmányon töri a fejét?... Különben mily picinyke a „Bantam“ c-irke, midőn a tojás hajából kibúvik, s már ide-oda futkos táplálék után, s ha a nagy darabokkal nem bír: anyja cspdesi el kicsinye falatjához mértén...

Amde ne feledje, hogy mi vén s ehhez még csoré nyakú kakasok vagyunk, ezek pedig tudhat-
ja, hogy még saját kicsinyeikhez sem szoktak valami gyöngédek lenni; hanem bátran nyugodt
lehet, mi teljesen kivételek voltunk, vagyunk, leszünk... Egyébaránt az előadott vázlat nem
rossz; de számításából re feledje ki azt, hogy ha a réteg világos helyein nem keblez vizet
magában: az egész rüvelet egy nagy soroksári ●! lesz. Ez érdekes dologról bővebb tudosi-
tására várunk; erős legyen hitünk az Istenben!... Üdv.

B. E. A: Beszélni ezüst, hallgatni arany! Köszönjük alásan! de mi azért a közönséges
piczulákkal is megelégednénk, s aranyaival ám boldogíts-n másokat. A multkor — s e bizony
már régen vala — gyengélkedé-ről szólt: talán nem beteg? Isten minket óvjon attól, hogy
egyszer es k arra élredjünk, hogy egyikünk a másiknak hiányzik. Pedig... Igen, de nekünk
oly jól esik elképzelnünk azt, midőn buvárlatai közben, ha valami nem sikerül innýére, azt a
valamit Logy vágja a földhöz. Emlékezik-e rá, midőn minket Daguerre-otypierozni tanított, s
hogy a kísérlet nem kivánsága szerint ütött ki, hogy ki jött a sodrából? Igaz, hogy ennek
meg jött a reakciója, gyönyörű szép képet készített, melyet boldogságunktól elragadtatva bá-
multunk. Emlékezik-e erre, hiszen csak tegnap volt — 1852-ben... Isten éltesse sokáig ha-
zánk fényképészete dicsőségére. Üdv.

INGYEN-ROVAT.

Matskó Károly fényk. úr Nagy-Várad-n egy oly üzletvezetőt keres, ki a rendes
fényképészet minden részében gyakorlott s kifogástalan erkölcsű legyen. A vállalkozónak arcz-
képét és feltételeit kéri. — **A kinek** ott s csaknem egészen új 3" Voigtländer-féle sebesen
működő tárgyletesére, kisebb-nagyobb Orthoskopra, Stereoskopra, Panoráma-apparatusra, ka-
marákra szüksége volna: forduljon szerkesztőnkhez, olcsó árért kaphat.

HIRDETÉSEK.

M O L L A.

Cs. kir. udvari-szállító Bécsben (I. Tuchlauben 9.)

Ajánlom a fényképész uraknak gazdag raktáromat, melyben található min-
denféle chemiai szer, jodecollodium, fehérnyepapír és carton, camerák,
stativok, utazóknak laboratorium, fa-, üveg- és porcellán-eszközök és
minden egyéb fényképészeti kellék.

Voigtländer s fia cégének Braunschweigban

könyvnyelvéje

híres fényképészeti tárgyletesék részére.

Új! **Portrait-Euriskopok** normal és hossz-
szabb gyújtópont távolsággal. Új!

Steinhil C. A. fától Münchenben
optanatok és antiplanatok.

E. Vom Werth és iarsátó Mainz m. Frankfurtban
bromiszt-gelatine lapokat, Obermeter icle
száraz lapokat, Vercel V. II. tanár-féle színez
krát érzékeny azulin lapokat, firtós nagyon
érzékeny orthochromatikus lapokat Vogel ta-
nár és Obermeter J. H. szerint.

Új! **Excelsior bécsi száraz lapokat.** Új!
Törshá ánczer Victor, Haack K. s Dr. Reid
H.-féle gelatine-emulziós lapokat s más tekni-
cál-esebb gyarakhól való lapokat, va amony-
nyit gyári ára.

A gelatine-emulzió előírásánál szükséges
mindennemű kellékek raktára,

mint vegyi szerek, színtin, szét kamaval
támpak, száraz készletek, vörös vöröen s b.

Tűjép- és amateúr-fényképészek részére
minot tudósok, művészek, kőrúisták, tegever-
szeti fizetek díjazók, íróeszek teljes, köny-
nyen vithető fényképészeti képek száraz gela-
tin eljárásból, különöző új s ezüstert k-
szer szerint, solid és pontos kiviteben.

Új! **Pillanztáró, Grinston rendszer**
(Centralblendeverchluss).

Amateúrk s mások részére teljesen küldök **Ingva külön**
ARJEGYZÉKET.

Eastman-féle turkos bromozsáit-positív papí-
rosgagy, kasette és ehez pegatív papíros.

Az új (26.) kiadású illusztrált árjegyzék a nálam található fényképészeti
tárgyakról kívánatra ingyen és dímentve küldetik meg.

EISENSCHIML & WACHTL

Bécs I. Himmelfortgasse 24.

Folyó év május havában egyesíteni fogjuk műasztalos mű helyünket kamarák stb. készítésére; szobrászati műtermünket díszítések előállítására; lithographiánkat s könyvmdánkat, véső intézetünket, arany metszet és passepartout gyárunkat az árúesarnokkal s irodánkkal, *VII. Kaiserstrasse 62-ik szám alatt.*

Legjobb minőségű száraz lapokkal szolgálhatunk: Gädicke, Herzog, Angerer, Monckhoven, Bernaiert s több másoktól.

A jó híreről eléggé ismert „*Három korona*“ jegyű album papírossal s másfélelvel. *Tourista apparatusokkal* s minden más fényképészeti cikkekkel.

2—6

TÜRKEKEL LIPÓT

fényképészeti cikkek gyári raktáraiban

Bécsben (I. Elisabethstrasse 3.) és Budapesten (Károly-utca, Károly-laktanya 4. sz. bolt).

KAPHATÓ

MINDENNEMŰ FÉNYKÉPÉSZETI ESZKÖZ,

ú. m.: Objectivek, kamerák, díszítésre szolgáló tárgyak, hátterek csinosan faragott butorok, emulsiós lemezek eredeti gyári áron, nagyon jó minőségű albumin- és carton-papírok, díszesen kiállított cartonok és hevíthető símitó gépek.

Tiszta és biztos hatású vegyszerek.

Goldmann Antal bécsi fényk. műasztalos kitűnő hírből álló kamaráinak és egyéb gyártmányainak magyarországi főraktára.

Bécsi passepartoutok

saját budapesti gyárában minden nagyságban 24 óra alatt elkészítetnek.

2—12